

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

МАМОНОВА Олена Іванівна

УДК 378. – 057.36

**КОНТЕКСТНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНО
СПРЯМОВАНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ПРАВООХОРОНЦІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
Ваховський Леонід Цезаревич,
ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, директор Інституту історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук.

Офіційні опоненти –

доктор педагогічних наук, професор
Кучерявий Олександр Георгійович,
Міжрегіональна Академія управління персоналом (м. Київ), професор кафедри теорії і методики професійної освіти;

кандидат педагогічних наук
Валєєв Руслан Гельманович,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, старший викладач кафедри цивільного права та процесу.

Захист відбудеться 25 лютого 2015 року об 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 у Державному закладі „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: 92703, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1, ауд. 208.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: 92703, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 22 січня 2015 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. І. Черв'якова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розбудова України як правової, демократичної держави потребує модернізації діяльності правоохоронних органів відповідно до вимог європейських і світових стандартів у контексті зміни пріоритетів роботи міліції як сервісної служби з державно зорієнтованих на суспільно зорієнтовані з урахуванням нових підходів до взаємин з населенням і вимагає формування свідомої національно-мовної особистості.

Мовна культура потрібна будь-якому фахівцю. Особливо гостро це стосується працівників правоохоронних інституцій, професійна діяльність яких характеризується контактністю, відкритістю, комунікативною спрямованістю. Високий рівень мовної культури є показником професійної компетентності працівників правоохоронних органів. Практичні потреби ділової комунікації вимагають від правоохоронців уміння вільно й компетентно спілкуватися державною та іноземними мовами, що зумовлено активізацією транснаціональної злочинності, інтенсифікацією співпраці української міліції з Європолем та Інтерполом, активною участю працівників МВС у миротворчих місіях ООН.

Вимоги держави щодо забезпечення якості офіційно-ділового спілкування в різних сферах життєдіяльності, інтенсивний розвиток міжнародних контактів зумовлюють необхідність удосконалення системи професійної, зокрема мовної, підготовки майбутніх фахівців правоохоронної сфери. Зазначене вище актуалізує необхідність пошуків ефективних шляхів організації навчання державної та іноземних мов у вищих навчальних закладах МВС України, які були б максимально спрямовані на забезпечення практико зорієнтованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців.

Теоретико-методологічні засади професійної підготовки фахівців ОВС висвітлено у фундаментальних працях М. Ануфрієва, О. Бандурки, В. Барка, В. Дьяченка, О. Столяренка, О. Федоренко, Г. Яворської та ін.

Проблемам мовної освіти присвячено наукові студії вітчизняних учених, як-от: Д. Алинкіна, Н. Бабич, В. Бадер, О. Біляєв, С. Вдович, Н. Гавриш, О. Горошкіна, Ю. Гапон, Р. Гришкова, С. Караман, І. Лопушинський, Л. Мацько, В. Мельничайко, В. Пасинок, Е. Палихата, М. Пентиліук, К. Плиско, Т. Симоненко, Е. Ханина та ін.

Питання мовної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей у ВНЗ розкрито в роботах таких науковців, як Л. Богатікова, Є. Векшин, І. Герасимов, О. Григоренко, Р. Гришкова, Т. Гриценко, Т. Камаєва, Т. Кучма, Л. Котлярова, Т. Лесохіна, Ю. Маслова, А. Мирзоян, О. Мирошникова, М. Озерова, Т. Салтикова, А. Токарська, Л. Шилак та ін.

Предметом уваги вітчизняних науковців є різні аспекти організації мовної освіти у вищих навчальних закладах МВС України (В. Вертегел, Л. Гріднева, Т. Гороховська, О. Зеленська та ін.). Методичні засади підготовки майбутніх правоохоронців до професійної комунікативної діяльності представлено в студіях В. Барковського, Н. Берестецької, М. Ісаєнко та ін. Окремі аспекти формування комунікативної компетентності, зокрема працівників правоохоронних органів, досліджували Н. Артикуца, Б. Олешко, Ю. Прадід, А. Токарська та ін.

Актуальним є пошук шляхів упровадження у процес навчання майбутніх правоохоронців державної та іноземних мов інноваційних практико-орієнтованих форм, методів та технологій, зокрема контекстного навчання.

Сучасний науковий дискурс репрезентує широке коло досліджень, у яких увагу приділено питанням теорії і практики контекстного навчання, зокрема: концептуальним засадам контекстного навчання (А. Вербицький), теоретико-методичним підходам щодо реалізації контекстного навчання (А. Вербицький, О. Єрмакова, О. Ларіонова та ін.); сутності контекстного навчання як освітньої технології (А. Вербицький, М. Левківський, С. Чорниціна та ін.), форми організації контекстного навчання (О. Андреева, Н. Борисова, О. Ларіонова, Л. Нестерова, С. Сараєва та ін.); системі навчальної взаємодії та спілкування студентів у контекстному навчанні (Т. Лененко); проблемам контекстного навчання фахівців різних галузевих спрямувань та шляхів його реалізації в освітній практиці сучасних вищих навчальних закладів (О. Андреева, Н. Борисова, А. Вербицький, В. Желанова, М. Левківський, С. Яцишина). Проте, як показує аналіз джерел, проблема професійно спрямованої мовної підготовки курсантів у вищих навчальних закладах МВС України в умовах контекстного навчання ще недостатньо розроблена.

Результати аналізу наукової літератури, нормативних документів, а також вивчення реального стану мовної підготовленості чинних працівників правоохоронних органів та курсантів ВНЗ системи МВС України засвідчили наявність таких *протиріч* між: соціальними очікуваннями суспільства та об'єктивною потребою юридичної практики в здійсненні правоохоронцями ефективної професійної комунікації й недостатнім рівнем сформованості в них мовно-комунікативної компетентності; вимогами щодо якості мовної підготовки майбутніх працівників ОВС у системі вищої освіти та недостатньою професійною спрямованістю навчання мов курсантів у ВНЗ МВС України; між значним педагогічним потенціалом контекстного навчання щодо забезпечення професійно-орієнтованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців та

нерозробленістю моделі й умов її реалізації в процесі фахової підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів.

Актуальність, соціальна та практична значущість проблеми дослідження, її недостатня теоретична розробленість, необхідність подолання вказаних протиріч зумовили вибір теми дисертації: **„Контекстна модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до одного з пріоритетних напрямів наукових досліджень Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” – „Освітні технології навчально-виховного процесу в сучасних закладах освіти” (державний реєстраційний № 0110U000751). Тему затверджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 4 від 24.04.2007 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх працівників правоохоронних органів у ВНЗ.

Предмет дослідження – процес професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах в умовах контекстного навчання.

Мета дослідження – розробити та експериментально перевірити контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах МВС України.

Гіпотеза дослідження. Процес професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах ВНЗ МВС України набуде ефективності за умови розробки та впровадження її контекстної моделі, що характеризується зорієнтованістю процесу мовної підготовки майбутніх правоохоронців на формування в них професійної мовно-комунікативної компетентності; передбачає моделювання змісту мовної підготовки з урахуванням контексту їхньої майбутньої професійної діяльності; забезпечує включення курсантів у процес міжособистісної комунікації шляхом використання проблемних, проектних та інтерактивних форм і методів навчання.

Відповідно до предмета, мети й гіпотези визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу наукової літератури розкрити сутність та структуру професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах.

2. Схарактеризувати особливості професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ МВС України в умовах контекстного навчання.

3. Теоретично обґрунтувати та розробити контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ.

4. На основі розроблених критеріїв та показників здійснити діагностику стану мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вишах МВС України.

5. Упровадити й експериментально перевірити ефективність розробленої контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: загальні положення теорії пізнання педагогічних явищ і процесів, методологічні принципи об'єктивності, системності, єдності теорії та практики; фундаментальні ідеї філософії освіти (В. Андрущенко, А. Бойко, Б. Гершун-ський, І. Зязюн, С. Клепко, Б. Коротяєв, В. Кремень, В. Курило, В. Лутай); положення системного (В. Беспалько, І. Блауберг, Е. Юдін), діяльнісного (Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), особистісно зорієнтованого (І. Бех, Є. Бондаревська, С. Подмазін, В. Сериков, М. Чо-бітько), компетентнісного (А. Вербицький, Л. Єлагіна, Е. Зеєр, Д. Іванов, І. Зимня, А. Хуторської), технологічного (В. Беспалько, М. Кларін, Г. Селевко), контекстного (А. Вербицький, Н. Борисова, О. Григоренко, Ю. Маслова, Н. Тализіна, В. Тенішева, Б. Черкашин), партисипативного (М. Петренко) підходів в освіті; теоретичні розробки з проблем організації навчального процесу у вищих закладах освіти (А. Алексюк, С. Архангельський, Г. Атанов, Г. Васянович, О. Глузман, В. Нагаєв, Н. Тализіна, І. Яковлев), використання інноваційних технологій в освітньому процесі (Г. Бросаліна, І. Гавриш, І. Дичківська, О. Пехота, О. Пометун, С. Сисоева, С. Харченко, Д. Чернілев-ський); теоретичні та методичні засади контекстного навчання фахівців різних галузевих спрямувань та шляхи його реалізації в освітній практиці сучасних вищих навчальних закладів (О. Андрєєва, Н. Борисова, А. Вербицький, В. Желанова, М. Левківський, С. Яцишина); концептуальні засади комунікативного підходу до мовної підготовки особистості (Т. Ганніченко, О. Горошкіна, Ю. Пассов, О. Іскандарова, В. Костомаров, Л. Мацько, М. Пентилюк, В. Селезньова, Т. Симоненко, В. Скалкін, О. Хорошковська); наукові положення теорії комунікації (В. Красних, Г. Почепцов, Ф. Шарков), теорії мовної комунікації (Ю. Косенко, О. Селіванова, О. Семенюк, В. Парашук); теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх правоохоронців (М. Ануфрієв, О. Бандурка, В. Барковський, Р. Валєєв, Т. Гороховська, Т. Грица, В. Зелений, О. Каверін, В. Конопльов, Р. Кутовий, О. Левенець, І. Марчук,

І. Михайліченко, І. Радомський, О. Федоренко, М. Штангрет, Г. Яворська), теоретичні засади моделювання (В. Докучаєва, В. Штофф).

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети та перевірки гіпотези використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз наукової літератури для визначення поняттєво-категоріального апарату дисертаційної роботи, сутності та структури професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вищих освітніх закладах; моделювання з метою обґрунтування й розробки контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ; аналіз нормативно-навчальної документації та узагальнення досвіду роботи ВНЗ МВС України для з'ясування шляхів розв'язання досліджуваної проблеми на практиці; *емпіричні* – спостереження, опитування, бесіда, експертне оцінювання, анкетування, тестування курсантів і викладачів для виявлення рівня сформованості професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців; педагогічний експеримент з метою перевірки висунутої гіпотези дослідження; *методи математичної статистики* для визначення статистичної значущості отриманих у ході експерименту результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Донецького юридичного інституту (ДЮІ) МВС України, Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, Донецького інституту Міжрегіональної академії управління персоналом. На різних етапах експерименту було задіяно 487 осіб, зокрема: 402 курсанти, 22 викладачі, 14 інших співробітників ВНЗ (начальники та методисти факультетів, начальники курсів та співробітники навчально-методичного відділу), 49 працівників ОВС Луганської та Донецької областей.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше* було теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ, яка передбачає: зорієнтованість процесу мовної підготовки майбутніх правоохоронців на формування їхньої професійної мовно-комунікативної компетентності; моделювання змісту мовної підготовки з урахуванням контексту їхньої майбутньої професійної діяльності; обґрунтоване поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій; особистісне включення курсантів у процес навчання шляхом використання проблемних, проектних та інтерактивних форм і методів; забезпечення міжособистісної взаємодії та діалогічного спілкування суб'єктів освітнього процесу; *подальшого розвитку* набули наукові явлення про теорію й практику контекстного навчання в процесі професійної підготовки майбутніх правоохоронців; сутність, критерії,

показники та рівні сформованості мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців; *удосконалено* форми, методи та технології мовної підготовки курсантів ВНЗ МВС України.

Практичне значення результатів дослідження полягає в їх готовності до впровадження в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів системи МВС України шляхом розробки навчально-методичного забезпечення дисциплін „Українська мова (за професійним спрямуванням)” та „Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, спеціального курсу „Удосконалення підготовки з іноземної мови”, навчально-методичного посібника для курсантів II курсу слідчо-криміналістичного факультету „Англійська мова професійного спрямування”; розробки банку професійно спрямованих творчо-пошукових завдань, наочно-демонстраційних матеріалів, завдань та навчально-методичних матеріалів для організації самостійного роботи курсантів з оволодіння української мови та іноземної мови (за професійним спрямуванням).

Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі професійної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ різних рівнів акредитації, розробки методичних рекомендацій, підручників, навчальних посібників з української та іноземної мови за професійним спрямуванням, у системі підвищення кваліфікації викладачів української та іноземних мов ВНЗ системи МВС, а також у самоосвітній діяльності курсантів.

Результати дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес Донецького юридичного інституту МВС України (акт № 33-1/22 від 11.01.2012 р.); Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка (акт № 79-1/57 від 26.01.2012 р.); Донецького інституту Міжрегіональної академії управління персоналом (довідка № 416 від 21.12.2011 р.).

Особистий внесок здобувача в роботі, опублікованій у співавторстві, полягає в характеристиці особливостей організації самостійної роботи курсантів на заняттях та в позааудиторний час в умовах контекстного навчання.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було репрезентовано в доповідях на науково-практичних конференціях різного рівня: *Міжнародних* – „Проблеми культури професійної мови фахівця: теорія та практика” (Донецьк, 2008), „Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” (Київ, 2008), „Розвиток творчої особистості студента як суб’єкта професійної самоактуалізації: проблеми, пошук, тенденції” (Донецьк, 2009), „Иностранные языки и инновационные технологии в образовательном пространстве технического вуза” (Новочеркаськ, 2009), „Особливості педагогіки вищої школи в умовах

полікультурного світу” (Донецьк, 2012); *Всеукраїнських*: „Проблеми культури професійної мови фахівця” (Донецьк, 2007), „Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі” (Донецьк, 2008), „Проблеми культури професійної мови фахівця” (Донецьк, 2010), „Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку” (Донецьк, 2011), „Проблеми викладання української та іноземної мов у навчальних закладах МВС України у контексті сучасних наукових досягнень” (Сімферополь, 2007); результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри іноземних мов ДЮІ МВС України, кафедри педагогіки ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено в 16 наукових публікаціях (з них 14 одноосібні), зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях, 2 – у зарубіжних виданнях.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел (358 найменувань, з них 10 – іноземною мовою), 16 додатків на 69 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 4 рисунки. Загальний обсяг дисертації становить 291 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність; визначено об’єкт, предмет, мету й сформульовану гіпотезу та завдання роботи; розкрито теоретичні й методологічні засади, методи дослідження; висвітлено наукову новизну та практичне значення; подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження.

У першому розділі – **„Теоретичні засади професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ в умовах контекстного навчання”** – розкрито сутність та структуру професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вишах, її особливості в умовах контекстного навчання; теоретично обґрунтовано та розроблено контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ.

Результати аналізу наукової літератури та законодавчо-нормативних документів засвідчили, що одним з пріоритетних завдань навчальних закладів усіх освітніх рівнів у сучасних умовах є формування духовно багатой та функціонально грамотної мовної особистості. Забезпечення неперервної мовної освіти спрямовано на виховання фахівців, здатних до ефективного спілкування в особистісному й професійному контекстах як рідною мовою, так і мовами інших національних культур.

Значний внесок у розробку проблем мовної освіти зробили вітчизняні вчені, зокрема Д. Алинкіна, Н. Бабич, В. Бадер, О. Біляєв,

С. Вдович, Н. Гав-риш, О. Горошкіна, Ю. Гапон, Р. Гришкова, С. Караман, І. Лопушинський, Л. Мацько, В. Мельничайко, В. Пасинок, Е. Палихата, М. Пентилюк, К. Плиско, Т. Симоненко, Е. Ханина та ін.

На їхню думку, феномен мови полягає в тому, що будучи духовною, соціокультурною, інтелектуальною цінністю народу, вона одночасно є універсальним кодом та інструментом реалізації життєдіяльності людини в різних сферах буття, зокрема в професійній. Повноцінне спілкування в професійному середовищі забезпечує мова як засіб збереження й передачі фахової інформації, активізації потенціалу суб'єктів професійної взаємодії тощо. У зв'язку з цим особливий акцент робиться на тому, що навчання державної та іноземних мов під час фахової підготовки повинно мати професійне спрямування.

За даними теоретичного аналізу (Ю. Жукова, Л. Петровська, П. Растяннікова, Д. Хайм, Н. Хомський та ін.) встановлено різні підходи до визначення результату мовної підготовки фахівця, який може визначатися як „комунікативна компетентність”, „комунікативна компетенція”, „мовна компетенція”, „комунікативні мовні компетенції”, „мовно-комунікативні компетенції” тощо.

У зв'язку з виявленим у процесі термінологічного аналізу розмаїттям способів комунікації, лише одним із яких є словесно-знакова (вербальна) фіксація інформації, що передається, визначено, що коректніше вважати результатом мовної підготовки не комунікативну, а професійну мовно-комунікативну компетентність особистості, яка характеризується як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах із різними комунікантами, уміння мовця будувати ефективну мовленнєву поведінку. Важливим при цьому є здатність до невербальної інтеракції, яка забезпечує ефективність процесу соціальної взаємодії, притаманного певній культурі, зокрема професійній, уміння володіти комунікативними стратегіями тощо.

Особливість професійної діяльності правоохоронців – постійний контакт з різними категоріями населення, колегами, що зумовлює вимоги до їхніх особистісних якостей, необхідних для творчого вирішення широкого спектра професійних, зокрема професійно-комунікативних, завдань. Їм повинна бути притаманна соціально-психологічна готовність до взаємодії, взаєморозуміння, конструктивної поведінки в конфліктних ситуаціях тощо.

У зв'язку з цим на сучасному етапі розвитку українського суспільства й держави виникла об'єктивна необхідність перегляду існуючих уявлень про завдання, форми й методи фахової підготовки майбутніх правоохоронців, які необхідно обирати з урахуванням нових вимог до професійної діяльності персоналу правоохоронних органів України.

Практичні потреби професійної комунікації в органах внутрішніх справ зумовлюють необхідність забезпечення навчальними закладами МВС ефективної організації процесу формування в майбутніх правоохоронців професійної мовно-комунікативної компетентності як важливого показника їхньої професійної підготовки. Необхідною умовою професійної освіти майбутніх правоохоронців є їхнє навчання державної та іноземних мов, спрямоване на формування професійно-ціннісних орієнтацій, особистісних якостей, знань, умінь і навичок, необхідних для оптимальної мовно-комунікативної діяльності в професійній сфері.

Мовна підготовку майбутніх правоохоронців розглядається як організований неперервний і цілеспрямований процес формування професійної мовно-комунікативної компетентності фахівця, яка є невід’ємним складником його професійної компетентності та реалізується під час професійної міжособистісної взаємодії.

Предметом уваги вітчизняних науковців є різні аспекти організації мовної підготовки у вищих навчальних закладах МВС України: Т. Гороховська – розробила модель та визначила педагогічні умови формування культури професійного мовлення майбутніх правоохоронців; Л. Гріднева – розкрила педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх працівників правоохоронних органів як компонента професійної компетентності; Н. Артикуца – дослідила методичні засади мовної підготовки юристів; О. Юрчак – висвітлила питання формування мовної компетентності, а А. Гапоненко – мовної культури правника.

Грунтуючись на викладеному вище, ми визначаємо *професійну мовно-комунікативну компетентність правоохоронця* як інтегроване особистісне утворення – сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей, які дозволяють фахівцю ефективно користуватися мовою в професійній діяльності, що спрямоване на забезпечення ефективного спілкування з громадянами України та іноземцями, службового документообігу, міжособистісної професійної комунікації, конструктивної медіації в екстремальних ситуаціях.

Відповідно до наукових досліджень, які розкривають основи психології спілкування, питання професійної придатності, специфіку діяльності працівників ОВС, важливими показниками професіоналізму правоохоронців є усвідомлення ними значення обраної професії в соціальному й особистісному контекстах, рівень розвитку їхньої мотивації до майбутньої професійної діяльності та професійного самовдосконалення, емоційно-вольової сфери, мовно-комунікативних знань, умінь і навичок.

У структурі професійної мовно-комунікативної компетентності правоохоронця як результату його професійно спрямованої мовної

підготовки виокремлено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-вольовий та комунікативно-діяльнісний *компоненти*.

Професійно спрямована мовна підготовка майбутніх правоохоронців ґрунтується на теоретико-методичних засадах контекстного навчання (А. Вербицький), семіотичних, імітаційних моделях навчання, формах та методах квазіпрофесійної підготовки, що забезпечує трансформацію навчальної діяльності студента в професійну через квазіпрофесійну та навчально-професійну діяльність.

Результати аналізу наукової й навчально-методичної літератури дозволили констатувати, що традиційна система мовної підготовки фахівців для правоохоронних органів не повною мірою враховує сучасні світові й національні вимоги щодо якості освіти, а також специфічні особливості правоохоронної діяльності.

З метою вдосконалення процесу професійної освіти курсантів у ВНЗ МВС з урахуванням теоретичних положень контекстного навчання було розроблено *контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ*, яка містить концептуальний, змістовно-технологічний та оцінно-результативний блоки.

Концептуальний блок визначає мету, методологічні підходи й принципи, *змістовно-технологічний* – зміст, технології, форми, методи та етапи професійно спрямованої мовної підготовки курсантів у ВНЗ МВС. *Оцінно-результативний блок* визначає результат мовної підготовки майбутніх правоохоронців, а також методи, критерії та рівні оцінки їхньої професійної мовно-комунікативної компетентності.

Провідними *методологічними підходами* визначено системний, особистісно зорієнтований, компетентнісний, комунікативно-діяльнісний та контекстний; основними *принципами* – загальнопедагогічні принципи, а також принципи контекстного навчання (принцип психолого-педагогічного забезпечення особистісного включення студента до навчальної діяльності; принцип послідовного моделювання в навчальній діяльності студентів цілісного змісту, форм та умов професійної діяльності фахівців; проблемності змісту навчання, його розгортання в навчальному процесі; принцип адекватності форм організації навчальної діяльності студентів цілям та змісту освіти; принцип провідної ролі спільної діяльності, міжособистісної взаємодії та діалогічного спілкування суб'єктів освітнього процесу (викладача та студентів, студентів між собою); принцип відкритості; принцип єдності навчання та виховання особистості фахівця). Технологія контекстного навчання передбачає органічне поєднання проблемних, проектних, інтерактивних, ігрових, рольових тощо форм та методів навчання.

З урахуванням ключових ідей та принципів мовної освіти на сучасному етапі підготовки спеціалістів немовних спеціальностей, особливостей професійної діяльності правоохоронців, сутності та структури мовно-комунікативної компетентності фахівця правоохоронних органів визначено *критерії та показники* її сформованості: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-вольовий, комунікативно-діяльнісний та відповідні *рівні* (високий, достатній, середній та низький).

У другому розділі – **„Експериментальна перевірка впровадження контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ”** – представлено аналіз вихідного рівня професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців у ВНЗ та перебіг упровадження контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів, аналіз результативності експериментального дослідження.

Застосування комплексу діагностичних методик (спостереження, інтерв'ю, тестування, анкетування, аналіз навчально-методичної документації) на констатувальному етапі експерименту та отримані результати дозволили зробити висновок про переважно низький та середній рівень сформованості мовно-комунікативної компетентності курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України (КГ відповідно 26,5% і 47,0%; ЕГ – 26,2 і 47,0). Високий рівень сформованості досліджуваної якості було виявлено лише у 7,6% КГ і 8,2% ЕГ. Установлено залежність ефективності професійної діяльності представників ОВС від рівня мовної та мовленнєвої підготовки фахівців правоохоронних органів, зокрема їхньої вербальної та невербальної культури, та недостатній рівень мовної підготовки майбутніх правоохоронців. З'ясовано чинники, які негативно впливають на процес формування мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців, найбільш вагомими серед яких є: великий обсяг навчального матеріалу, відсутність мовленнєвої практики, недостатній рівень шкільної підготовки, внутрішнє хвилювання (страх перед аудиторією, хвилювання, невпевненість) тощо.

Реалізація розробленої моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів здійснювалася в єдності трьох взаємопов'язаних *етапів*: початковий (мотиваційно-діагностичний), основний (змістовно-формульвальний) та завершальний (контрольно-коригувальний), які реалізовувалися в процесі вивчення курсантами таких навчальних дисциплін, як „Українська мова за професійним спрямуванням”, „Іноземна мова за професійним

спрямуванням” (англійська), спеціальний курс „Удосконалення підготовки з іноземної мови”.

На *початковому етапі* мовної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів основну увагу було приділено формуванню мотиваційно-ціннісного компонента професійної мовно-комунікативної компетентності курсантів, активізації й систематизації їхніх знань з української та іноземної мови, отриманих при засвоєнні шкільної програми. З цією метою моделювалися такі навчальні ситуації, які б сприяли формуванню внутрішньої пізнавальної й професійної мотивації курсантів, подальшому розвитку їхніх знань про мову як знакову систему, навичок грамотного письмового й усного мовлення, уміння користуватися лінгвістичними словниками, збагаченню їх словникового запасу тощо.

Експериментальна робота на другому – *основному етапі* професійно спрямованої мовної підготовки – спрямовувалася на формування емоційно-вольового, когнітивного й комунікативно-діяльнісного компонентів професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх працівників правоохоронних органів. Професійна спрямованість теоретичної й практичної мовної підготовки курсантів на цьому етапі забезпечувалася моделюванням предметного й соціального контексту їхньої майбутньої професійної діяльності (теми: „Поліція Великої Британії та США”, „Класифікація злочинів”, „Підготовка поліцейських у зарубіжних країнах” та ін.).

У ході реалізації *завершального етапу* здійснювалося поглиблення, структурування, діагностика й корегування професійно зорієнтованих знань, умінь та навичок, удосконалювались здібності самоконтролю й саморефлексії курсантів.

У процесі впровадження контекстної моделі застосовувалися інноваційні форми, методи, технології, зокрема контекстного навчання, завдяки чому забезпечувалось особистісне включення курсантів у процес навчання мов шляхом моделювання проблемних професійно спрямованих ситуацій, застосування проектних та інтерактивних форм і методів навчання (кейс-метод, веб-квести, ділові та сюжетно-рольові ігри та ін.), а також міжособистісна взаємодія та діалогічне спілкування суб'єктів освітнього процесу, організація самостійної роботи курсантів.

У процесі мовної підготовки курсантів використовувалися такі типи лекцій як проблемна, лекція-візуалізація, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-прес-конференція. Зміст програмного матеріалу в курсах української та іноземної мов узгоджувався зі змістом окремих фундаментальних та спеціальних дисциплін. Під час викладання української й іноземної мови використано комплекс різноманітних мовних вправ (опис місця злочину, опитування свідків, складання протоколів

тощо), розроблених відповідно до контексту майбутньої професії правоохоронця.

Головним результатом упровадження контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки є забезпечення активної навчально-пізнавальної діяльності, у ході якої курсанти отримували можливість освоєння цілісної професійної діяльності, розвиток рефлексивного мислення, здатності розуміти власну поведінку, логіку вирішення проблеми.

Узагальнення результатів дослідження дозволило зробити висновок про позитивну динаміку сформованості професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців в експериментальній групі у порівнянні з контрольною (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння рівнів професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців до та після формувального експерименту

Рівні	КГ				ЕГ			
	До експерим.		Після експерим.		До експерим.		Після експерим.	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Високий	15	7,6	23	11,8	17	8,2	33	16,0
Достатній	37	18,9	48	24,5	38	18,5	77	37,4
Середній	92	47,0	87	44,4	97	47,1	79	38,3
Низький	52	26,5	38	19,3	54	26,2	17	8,3
УСЬОГО	196	100	196	100	206	100	206	100

Використання методів математичної статистики (λ -критерій Колмогорова-Смирнова та критерій Пірсона χ^2) засвідчило статистичну значущість отриманих результатів та підтвердило гіпотезу дослідження.

Результати експериментального дослідження підтвердили ефективність розробленої контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ.

У **висновках** дисертації наведено підсумки дослідження та узагальнено його результати.

У дисертації наведено теоретичне обґрунтування й нове вирішення наукової проблеми вдосконалення професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ шляхом розробки, упровадження та експериментальної перевірки контекстної моделі, що забезпечує ефективність цього процесу.

1. На підставі аналізу наукової літератури визначено, що вимоги держави щодо забезпечення ефективності міжособистісної та міжкультурної комунікації майбутніх правоохоронців в усіх сферах суспільного життя зумовлені сучасними соціокультурними реаліями, практичними потребами професійної комунікації в контексті правоохоронної діяльності та детермінують необхідність модернізації системи мовної підготовки майбутніх правоохоронців як невід'ємного складника їхньої професійної підготовки.

Незважаючи на широку розробленість вітчизняними дослідниками проблеми професійної освіти майбутніх правоохоронців, актуальним залишається пошук таких перспективних форм, методів та технологій організації навчання державної та іноземної мов у ВНЗ МВС України, які були б максимально спрямовані на професійно-практичні інтереси майбутніх правоохоронців.

2. Ураховуючи результати аналізу та узагальнення наукової й навчально-методичної літератури з питань мовної освіти, професійної підготовки фахівців ОВС, сутності компетентнісного підходу, визначено, що мовна підготовка майбутніх правоохоронців є спеціально організованим безперервним і цілеспрямованим процесом формування професійної мовно-комунікативної компетентності фахівця, яка є невід'ємним складником його професійної компетентності та реалізується під час професійної міжособистісної взаємодії.

Професійну мовно-комунікативну компетентність правоохоронця ми розглядаємо як інтегроване особистісне утворення – сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей, які дозволяють фахівцю ефективно користуватися мовою в професійній діяльності, що спрямовано на забезпечення ефективного спілкування з громадянами України та іноземцями, службового документообігу, міжособистісної професійної комунікації, конструктивної медіації в екстремальних ситуаціях.

У структурі професійної мовно-комунікативної компетентності правоохоронця виокремлено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-вольовий та комунікативно-діяльнісний компоненти.

3. На підставі аналізу науково-педагогічної літератури встановлено, що одним з найактуальніших підходів у професійній освіті є контекстне навчання, яке дозволяє організувати навчальний процес з урахуванням

контексту особистого, соціального, професійного та культурного життя майбутніх фахівців.

З метою вдосконалення процесу професійної підготовки працівників правоохоронних органів з урахуванням теоретичних положень контекстного навчання розроблено контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ, яка містить концептуальний, змістовно-технологічний, оцінно-результативний блоки та передбачає: зорієнтованість процесу мовної підготовки майбутніх правоохоронців на формування їхньої професійної мовно-комунікативної компетентності; моделювання змісту мовної підготовки з урахуванням контексту їхньої майбутньої професійної діяльності; обґрунтоване поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій; особистісне включення курсантів у процес навчання шляхом використання проблемних, проектних та інтерактивних форм і методів; забезпечення міжособистісної взаємодії та діалогічного спілкування суб'єктів освітнього процесу.

4. Проведений діагностичний зріз вихідного рівня сформованості професійної мовно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців на констатувальному етапі педагогічного експерименту з урахуванням розроблених критеріїв та показників засвідчив, що для значної частини курсантів і в експериментальній, і в контрольній групах притаманний низький та середній рівень професійної мовно-комунікативної компетентності. При цьому за комунікативно-діяльнісним критерієм високий рівень сформованості зазначеного виду компетентності виявлено лише в незначній частині курсантів, що стало свідченням недостатньої комунікативно-практичної спрямованості як навчально-виховного процесу загалом, так і мов зокрема.

5. Доведено ефективність розробленої контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ на формувальному етапі педагогічного експерименту, упровадження якої здійснювалося в природних умовах навчально-виховного процесу під час викладання курсантам ЕГ дисциплін „Українська мова за професійним спрямуванням”, „Іноземна мова за професійним спрямуванням” (англійська), спеціального курсу „Удосконалення підготовки з іноземної мови”. Реалізація розробленої моделі відбувалася поетапно: початковий (мотиваційно-діагностичний), основний (змістовно-формувальний) та завершальний (контрольно-коригувальний), послідовність яких у своєму органічному взаємозв'язку, взаємозумовленості й взаємодоповненні утворювала цілісний неперервний процес формування всіх компонентів мовно-комунікативної компетентності курсантів.

6. Основними організаційними формами навчання майбутніх правоохоронців на всіх етапах їхньої мовної підготовки визначено різноманітні види аудиторних занять, а також самостійну роботу. Орієнтуючись на положення теорії контекстного навчання, використано і традиційні (лекції-візуалізації, лекції із заздалегідь запланованими помилками та ін.), і інноваційні форми, методи та технології (моделювання проблемних професійно спрямованих ситуацій, застосування проектних та інтерактивних форм і методів навчання (кейс-метод, веб-квести, ділові та сюжетно-рольові ігри тощо). Зміст кожного із занять був професійно зорієнтованим і відбивав предметний і соціальний контексти майбутньої професійної діяльності курсантів.

У впровадженому нами комплексі форм і методів контекстного навчання української й іноземної мов важливе місце на основному та завершальному етапах мовної підготовки займали рольові й ділові ігри як форми організації квазіпрофесійної діяльності курсантів, у яких найбільш природно реалізуються акти мовного спілкування майбутніх фахівців. Важливим засобом активізації творчого потенціалу майбутніх фахівців була проектна робота, яка передбачала використання широкого спектра проблемних, дослідницьких, пошукових методів, зорієнтованих на практичний результат. Під час реалізації проектів використовувались методи пошуку необхідної інформації (друкованої, звукової, відео тощо), дискусії, „мозкової атаки”, „круглого столу”, творчі звіти, захисти проектів.

Для ефективності професійно спрямованої мовної підготовки курсантів експериментальної групи створено спеціальні методичні комплекси, що забезпечували активізацію самостійної творчої діяльності курсантів, введення їх до ситуації квазіпрофесійного спілкування. Розроблені методичні матеріали включали ілюстративний матеріал, оригінальні аудіотексти, комп'ютерні програми, відеофільми, мультимедійні презентації навчального матеріалу з блоком розроблених вправ і завдань до нього.

7. Порівняння результатів контрольного зрізу на завершальному етапі дослідно-експериментальної роботи засвідчило позитивну й статистично значущу динаміку сформованості рівнів професійної мовно-комунікативної компетентності курсантів експериментальної групи, що підтвердило ефективність розробленої контекстної моделі професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми мовної підготовки майбутніх правоохоронців. До перспективних напрямів подальшої наукової роботи слід віднести дослідження питань формування психологічної готовності майбутніх правоохоронців до мовної комунікації,

розробку системи моніторингу якості мовної підготовки курсантів у ВНЗ МВС.

Основний зміст дисертації відображено в публікаціях автора:

1. **Мамонова О. І.** Контекстна технологія формування мовної професійної компетенції офіцерів-правоохоронців / О. І. Мамонова // Вища освіта України. Темат. вип. „Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – Дод. 3, Т. V(12). – 2008. – С. 376 – 381.
2. **Мамонова О. І.** Можливості використання теорії та технології контекстного навчання у мовній підготовці майбутніх правоохоронців / О. І. Мамонова // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. / гол. ред. проф. В. К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2008. – Вип. 23. – С. 86 – 94.
3. **Мамонова О. І.** Організація самостійної роботи з іноземної мови в юридичному ВНЗ з використанням технології контекстного навчання / О. І. Мамонова, Л. О. Пустовар // Наук. пр. Донец. нац. техн. ун-ту. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк : ДВНЗ „ДонНТУ”, 2009. – С. 164 – 169.
4. **Мамонова О. І.** Моделювання ситуацій професійної діяльності в контекстному навчанні мов в юридичному ВНЗ МВС України / О. І. Мамонова // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2010. – № 2. – С.127 – 130.
5. **Мамонова О. І.** Роль мультимедійних технологій у контекстному навчанні іноземної мови майбутніх офіцерів-правоохоронців / О. І. Мамонова // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2014. – № 1. – С. 61 – 64.
6. **Мамонова Е. И.** Особенности профессионально-направленного обучения украинскому и английскому языку курсантов юридического вуза МВД Украины / Е. И. Мамонова // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов.– Курск, 2014. – № 4(94). – С. 245 – 248.
7. **Мамонова Е. И.** Роль профессионально-ориентированных материалов в контекстном обучении иностранному языку курсантов юридического вуза МВД Украины / Е. И. Мамонова // Иностранные языки и инновационные технологии в образовательном пространстве технического вуза : сб. науч. ст. по проблемам высшей школы Юж.-Рос. гос. техн. ун-та (НПИ) / под ред. Л. И. Щербаковой. – Новочеркасск : ЮРГТУ (НПИ), 2009. – С. 292 – 296.

8. **Мамонова О. І.** Організація професійно орієнтованого навчання іноземної мови в юридичному ВНЗ із використанням контекстного підходу / О. І. Мамонова // Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі : зб. наук. пр. / відп. ред. Т. О. Пахомова. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – Вип. 10. – С. 143 – 148.

9. **Мамонова О. І.** Можливість використання контекстного підходу при навчанні іноземної мови в юридичному вузі МВС / О. І. Мамонова // Проблеми культури професійної мови фахівця: теорія та практика: матеріали VII Всеукр. наук.-метод. конф. (25 січ. 2011 р., Донецьк). – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2007. – С. 189 – 193.

10. **Мамонова О. І.** Вивчення іноземної мови в юридичному вузі МВС. Контекстний підхід / О. І. Мамонова // Стратегія інноваційного розвитку системи вищої освіти в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (25 січ. 2011 р., Донецьк) / голов. ред. С. В. Смерічевська. – Донецьк : Вид. дім „Кальміус”, 2007. – С. 75 – 78.

11. **Мамонова О. І.** Контекстний метод та організація професійно орієнтованого навчання іноземної мови / О. І. Мамонова // Проблеми викладання української та іноземних мов у навчальних закладах МВС у контексті сучасних наукових досягнень : матеріали круглого столу (29 трав. 2007 р., м. Сімферополь). – Сімферополь, 2007. – С. 23 – 28.

12. **Мамонова О. І.** Розвиток проблеми контекстного навчання в педагогічній науці США, Росії та України / О. І. Мамонова // Проблеми культури професійної мови фахівця: теорія та практика : матеріали X Ювілейної наук.-метод. конф. (25 січ. 2011р., Донецьк). – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2010. – С. 178 – 182.

13. **Мамонова О. І.** Значення навчально-методичних матеріалів за фахом в процесі формування філологічної культури майбутніх спеціалістів права / О. І. Мамонова // Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. (25 січ. 2011 р., Донецьк). – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – С. 55 – 59.

14. **Мамонова О. І.** Структура змісту навчання іноземної мови за фахом : контекстний підхід / О. І. Мамонова // Особливості педагогіки вищої школи в умовах полікультурного світу: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (25 січ. 2012 р., Донецьк) / редкол. : В. В. Пашутін та ін. – Донецьк : ДЮІ МВС України, 2012. – С. 137 – 141.

15. **Мамонова О. І.** Використання мультимедійних технологій у контекстному навчанні іноземної мови в юридичному ВНЗ МВС України / О. І. Мамонова // Вища юридична освіта: історичний аспект та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. (25 січ.

2011 р., Донецьк). – Донецьк : Донец. юрид. ін-т внутрішніх справ, 2013. – С. 83 – 87.

16. Англійська мова професійного спрямування : навч. посіб. (для курсантів 2 курсу слідчо-криміналістичного факультету) / О. І. Мамонова, Л. О. Пустовар. – Донецьк : Норд Комп'ютер, 2008. – 34 с.

Мамонова О. І. Контекстна модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – Старобільськ, 2015.

На основі аналізу наукової літератури розкрито теоретичні засади мовної підготовки майбутніх правоохоронців, визначено сутність та структуру мовно-комунікативної компетентності фахівців правоохоронних органів, схарактеризовано особливості професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ МВС України в умовах контекстного навчання., наведено результати констатувального етапу експерименту. Теоретично обґрунтовано та розроблено контекстну модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у ВНЗ, здійснено експериментальну перевірку ефективності форм, методів та технології формування мовно-комунікативної компетентності фахівців правоохоронних органів в умовах контекстного навчання.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців органів внутрішніх справ, мовна підготовка, професійно спрямована мовна підготовка майбутніх право-охоронців, мовно-комунікативна компетентність фахівців правоохоронних органів, контекстна модель професійно спрямованої мовної підготовки майбутніх правоохоронців у вишах, форми, методи та технології контекстного навчання.

Мамонова Е. И. Контекстная модель профессионально направ-ленной языковой подготовки будущих правоохранителей. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко”. – Старобельск, 2015.

На основании анализа научной литературы определено, что языковая подготовка будущих специалистов правоохранительных органов является

неотъемлемой составляющей их профессиональной подготовки и представляет собой специально организованный непрерывный и целенаправленный процесс формирования языковой коммуникативной компетентности, которая является неотъемлемой составляющей его профессиональной компетентности и реализуется во время профессиональной межличностной коммуникации.

Профессиональная коммуникативно-языковая компетентность специалиста правоохранительных органов рассматривается как интегрированное личностное образование – совокупность знаний, умений, навыков, личностных качеств, которые позволяют специалисту эффективно пользоваться языком в профессиональной деятельности, что направлено на обеспечение эффективного общения с гражданами Украины и иностранцами, служебного документооборота, межличностной профессиональной коммуникации, конструктивной медиации в экстремальных ситуациях.

На основании анализа научно-педагогической литературы установлено, что одним из самых актуальных подходов в профессиональном образовании является контекстное обучение, которое позволяет организовать учебный процесс с учетом контекста личной, социальной, профессиональной и культурной жизни будущих специалистов.

Разработана контекстная модель профессионально-направленной языковой подготовки будущих курсантов вузов МВД Украины, которая включает концептуальный, содержательно-технологический, оценочно-результативный блоки и предусматривает: ориентированность процесса языковой подготовки специалистов правоохранительных органов на формирование их профессиональной коммуникативно-языковой компетентности; моделирование содержания языковой подготовки с учетом контекста их будущей профессиональной деятельности; сочетание традиционных и инновационных педагогических технологий; личностное включение курсантов в процесс обучения путем использования проблемных, проектных и интерактивных форм и методов; обеспечение межличностного взаимодействия и диалогического общения субъектов образовательного процесса.

Доказана эффективность разработанной контекстной модели профессионально-направленной языковой подготовки будущих специалистов правоохранительной сферы на формирующем этапе педагогического эксперимента, внедрение которой осуществлялось в естественных условиях учебно-воспитательного процесса во время преподавания курсантам ЭГ дисциплин „Украинский язык профессиональной направленности”, „Иностранный язык

профессиональной направленности” (английский), специального курса „Усовершенствование подготовки по иностранному языку”.

Выявлена эффективность форм и методов контекстного обучения украинскому и иностранному языкам, приоритетными среди которых являются ролевые и деловые игры как формы организации квазипрофессиональной деятельности курсантов, в которых наиболее естественно реализуются акты языкового общения будущих специалистов. Важным средством активизации творческого потенциала будущих специалистов стала проектная работа, которая предусматривала использование широкого спектра проблемных, исследовательских, поисковых методов, сориентированных на практический результат.

Для обеспечения эффективности профессионально-направленной языковой подготовки курсантов ЭГ созданы специальные методические комплексы, которые способствовали активизации самостоятельной творческой деятельности курсантов, введению их в ситуации квазипрофессионального общения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка специалистов органов внутренних дел, языковая подготовка, профессионально-направленная языковая подготовка будущих правоохранителей, коммуникативно-языковая компетентность специалистов правоохранительных органов, контекстная модель профессионально-направленной языковой подготовки будущих правоохранителей в вузах, формы, методы и технологии контекстного обучения.

Mamonova O. I. Contextual model in professionally-oriented language training of future law-enforcement officers. – Manuscript.

Thesis for the scientific degree of candidate of pedagogical sciences, speciality 13.00.04 – Theory and methodology of professional education. – State Higher Education Institution „Luhansk Taras Shevchenko National University”. – Starobilsk, 2015.

The thesis is devoted to the professionally-oriented language training of future law enforcement officers in conditions of contextual teaching.

On the basis of scientific literature analysis theoretical basics of professionally-oriented language training of future law-enforcement officers have been disclosed, the essence and structure of language and communicative competence of law-enforcement bodies specialists have been defined, peculiarities of professionally-oriented language training of cadets in Ukrainian MIA higher educational institution in conditions of contextual teaching have been characterized, the results of experiment's ascertain stage have been given. Contextual model in professionally-oriented language training of future

law-enforcement officers has been theoretically grounded and designed, experimental checking of forms, methods and technology of forming language and communicative competence of law enforcement bodies specialists in contextual teaching effectiveness has been carried out.

Key words: professional training of law-enforcement bodies specialists, language training, professionally-oriented language training of future law-enforcement officers, language and communicative competence of law enforcement bodies specialists, contextual model in professionally-oriented language training of future law-enforcement officers in higher educational institutions, forms, methods and technologies of contextual teaching.

Підписано до друку 16.01. 2015 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний.
Умовн. др. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № __18__

Виготовлювач
Печатный двор «Магелан»
м. Маріуполь
вул. Червономаякська, 2
тел.: (0629) 41-32-85